

การพัฒนาหลักสูตรการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพ
งานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา เขต 23

8

A DEVELOPMENT OF KNOWLEDGE MANAGEMENT CURRICULUM FOR ACADEMIC
ADMINISTRATIONAL EFFECTIVENESS IN SCHOOL UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 23

สุกัญญา กำลั่งฤทธิ์*

รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร**

ดร.ปารณทัตต์ แสนวิเศษ***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ศึกษาระดับสภาพและความต้องการเกี่ยวกับการจัดการความรู้ รวมทั้งพัฒนาและตรวจสอบหลักสูตรการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 23 โดยการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยโดยการสังเคราะห์ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ระยะที่ 2 การตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของส่วนประกอบของหลักสูตร โดยผู้ทรงคุณวุฒิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนกด้าน สภาพเกี่ยวกับการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพงานวิชาการของโรงเรียนอยู่ระหว่าง 0.31–0.77 ด้านความต้องการ เกี่ยวกับการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพงานวิชาการของโรงเรียนมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.45–0.94 และค่า ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ปีการศึกษา 2557 ได้มาจากการสุ่มโดยใช้ตารางการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ของยามาเน ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 5% โดยนำจำนวนประชากรทั้งหมดรวม 2,094 คน มาเทียบกับตารางการสุ่มกลุ่ม ตัวอย่างของยามาเน ทำให้ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 349 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อหา ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาร่างหลักสูตรและตรวจสอบความ เหมาะสมและความสอดคล้องของส่วนประกอบของหลักสูตรโดยผู้ทรงคุณวุฒิและปรับปรุงพัฒนาให้สมบูรณ์

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับสภาพและความต้องการของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพ งานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่ เกี่ยวข้องและนำมาสร้างแบบสอบถามตามประเด็นต่างๆ ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา 2) การจัดการเรียนการ สอนและการวัดผลประเมินผล 3) การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษา 4) การพัฒนาระบบการประกัน คุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 5) การส่งเสริมสนับสนุนระหว่างโรงเรียน ชุมชน และองค์กรอื่น สำหรับกระบวนการ

* นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

** คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

*** ผู้อำนวยการโรงเรียนนาเพียงสว่างวิทยานุกูล

จัดการความรู้ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การค้นหาความรู้ 2) การสร้างความรู้ 3) การจัดเก็บความรู้ 4) การแลกเปลี่ยนความรู้และ 5) การนำความรู้ไปใช้ จากการศึกษาพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งเหมาะสมต่อการนำไปสร้างหลักสูตรทุกประเด็น

2. ผลการสร้างและพัฒนาหลักสูตรภายหลังจากการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยรายด้านเกี่ยวกับสภาพและความต้องการพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก หลังจากนั้นได้นำประเด็นที่ได้จากการศึกษามากำหนดหน่วยการเรียนรู้จำนวน 3 หน่วย ตามแนวคิดของปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553 : 3-4) 1) ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา 2) การจัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผล 3) การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษาและได้สอดแทรกเนื้อหาด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาและการส่งเสริมสนับสนุนระหว่างโรงเรียน ชุมชน และองค์กรอื่น เพื่อให้มีความครอบคลุมมากขึ้น และได้นำกระบวนการจัดการความรู้ 5 ขั้นตอนที่ได้จากการสังเคราะห์ตามทฤษฎีมาใช้ในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน กระบวนการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสร้างเครื่องมือการวิจัย การเก็บข้อมูลการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเพื่อประกอบการตัดสินใจในการสร้างหลักสูตร การร่างหลักสูตรการฝึกอบรม การตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตร และการปรับปรุงหลักสูตรตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

3. ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของส่วนประกอบของหลักสูตรโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า หลักสูตรการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมประสิทธิผลงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยม ศึกษา เขต 23 มีค่าความเหมาะสมเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 และมีค่าความสอดคล้องในภาพรวมอยู่ระหว่าง .80-1.00 แสดงว่าหลักสูตรการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมประสิทธิผลงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยม ศึกษา เขต 23 มีความเหมาะสมและความสอดคล้องตามเกณฑ์ที่กำหนดและยอมรับได้ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ปรับปรุงหลักสูตรตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิด้านการกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมให้ครอบคลุมเนื้อหาและการวัดผลและประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

ABSTRACT

The purposes of this study were to discover the level of Knowledge Management and Academic Administration needs, developed and investigated the Knowledge Management Curriculum for Academic Administrational Effectiveness in School under the Secondary Educational Service Area Office 23. There were 2 phases: 1) Study of conceptual framework by research synthesis, 2) The curriculum development and investigation of the appropriation and the index of item-objective congruence of the curriculum by the Expert. The research instrument was a rating scale questionnaire which divided into 2 parts; The fact of knowledge management curriculum for academic administrational effectiveness in school had a discrimination power values ranging from 0.31 to 0.77 and the needs of knowledge management curriculum for academic administrational effectiveness in school had a discrimination power values ranging from 0.45 to 0.94 and reliability coefficient of a whole set was 0.98. The sample size had determined by Taro Yamane method with the error of 5%, comprised a total of 349 administrators and teachers under the Secondary Educational Service Area Office 23 in the academic year 2014. The computer software program was used to analyze the data in terms of frequency, percentage, mean, standard deviation. Finally, edit the curriculum, investigate the curriculum by the expert.

The findings were as follows:

1. The factors of the develop the Knowledge Management Curriculum for Academic Administrative Effectiveness in School under the Secondary Educational Service Area Office 23 included 1) The curriculum development. 2) Teaching and Evaluation. 3) Learning resources development. 4) Quality assurance. 5) Cooperation with the others school, community, and others organization. There were 5 factors of knowledge management: 1) knowledge search. 2) knowledge making. 3) knowledge save. 4) knowledge transformation. 5) knowledge use. The mean was at the high level which appropriated for curriculum editing.

2. The results of curriculum editing and development revealed that the facts and needs of Knowledge management was at the high level. The expert recommended to edit the curriculum into 3 units that related to Preeyaporn WonganutraRoj (2010, pp. 3-4) concepts 1) The curriculum development. 2) Teaching and Evaluation. 3) Learning resources development. Moreover, the experts recommended for integration of quality assurance and Cooperation with the others school, community, and others organization into all units. Then, used the 5 steps of Knowledge management for studied about curriculum. The processes of the curriculum development were study of related researches, the research instrument editing, the data gathering, the data analysis, the curriculum editing and investigation and the curriculum development.

3. The results of curriculum evaluation revealed that the appropriation of the curriculum was 4.27 and the index of item – objective congruence level of the knowledge management curriculum was between .80-1.00. The curriculum appropriation and the item-objective congruence level can be accepted. Moreover researcher had developed about the evaluation; determining the behavioral objectives to be related all of contents for more appropriated curriculum.

บทนำ

โลกในยุคปัจจุบันเป็นโลกแห่งสังคมเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐาน (knowledge based society economy) โดยจะต้องมีความสามารถที่จะนำความรู้มาสร้างนวัตกรรมเพื่อใช้เป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนาสังคม โดยนวัตกรรมที่สร้างขึ้นจะเกิดประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม ซึ่งเป็นฐานที่สำคัญอย่างยิ่งของการพัฒนาประเทศ ถือเป็นปัจจัยหลักที่จะนำมาใช้ขับเคลื่อนความเป็นอยู่ของคนในสังคมให้ดีขึ้น สามารถสร้างนวัตกรรมต่างๆ เพื่อใช้ในการตอบสนองความต้องการของคนในสังคมได้อย่างรอบด้านและส่งผลให้คนในสังคมมีความเข้มแข็ง สามารถแข่งขันหรือร่วมมือกับนานาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้คนในสังคมใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข (ปิยะนาถ บุญมีพิพิธ. 2551 : 1) (ประเวศ วะสี. 2550)

ทั้งนี้ความรู้ที่เกิดขึ้นนั้นจำเป็นต้องได้รับการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ที่มีประสิทธิภาพและมีวิธีดำเนินการอย่างถูกต้อง ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาทุกองค์การ (ประพนธ์ ผาสุขเย็น. 2549 : 4-6) โดยเฉพาะในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 3 แก้ไขเพิ่มเติม และมาตรา 37 และอยู่ภายใต้การกำกับของเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่เป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ควรนำเอาหลักการจัดการความรู้มาใช้ในการพัฒนางานต่างๆ ในโรงเรียน โดยเฉพาะด้านวิชาการในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากงานวิชาการเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและเกี่ยวข้องกับการพัฒนา

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนโดยตรง ถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาระดับชาติ ทั้งนี้จากการประเมินคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมในระดับชาติ พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการรับรองการประเมินคุณภาพการศึกษาและหากศึกษาถึงรายละเอียดจะพบว่า มาตรฐานที่ 5 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนนั้นยังไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด ซึ่งเป็นปัญหาที่จะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน และเป็นภาระหน้าที่หลักของงานวิชาการโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้มีความรู้เกี่ยวกับงานวิชาการและกระบวนการจัดการความรู้ในสถานศึกษาเพื่อให้สามารถพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างยั่งยืน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ซึ่งประกอบด้วยโรงเรียนทั้งหมด 45 โรงเรียน และมีผลจากการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามที่ผ่านมา พบว่า ยังมีข้อบกพร่องด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับงานวิชาการเพราะเป็นงาน ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนและส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยตรง ซึ่งหากโรงเรียนได้นำหลักการจัดการความรู้มาเป็นเครื่องมือในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนย่อมส่งผลให้ระบบการบริหารวิชาการของโรงเรียนมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการบริหารงานในโรงเรียนและจำเป็นต้องใช้ความรู้ความสามารถด้านการจัดการความรู้ในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ จากหลักการดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้มีความสนใจและได้มองเห็นความจำเป็นที่จะศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมประสิทธิผลงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 โดยมุ่งเน้นศึกษากรอบแนวคิดจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้และการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนรวมทั้งแนวทางในการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษาที่ดี เพื่อนำความรู้ที่ได้มาสร้างกรอบแนวคิดและสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการศึกษาสภาพและความต้องการเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการและการจัดการความรู้ และนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการสร้าง พัฒนาและตรวจสอบหลักสูตรการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมงานวิชาการในโรงเรียนและปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิให้สมบูรณ์และเกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยตามเป้าหมายดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับสภาพและความต้องการ การจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมประสิทธิผลของงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมประสิทธิผลงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23
3. เพื่อตรวจสอบหลักสูตรการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมประสิทธิผลของงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิด (conceptual framework) ทำให้ผู้วิจัยได้องค์ประกอบที่ต้องการศึกษา ประกอบด้วยขอบข่ายงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา กระบวนการจัดการความรู้ และแนวทางการสร้างหลักสูตรเพื่อนำมาสร้างหลักสูตรการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมประสิทธิผลงานบริหารวิชาการตามแนวคิดของปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553 : 3-4) มีรายละเอียดดังนี้

สภาพและความต้องการงานวิชาการในโรงเรียน	กระบวนการจัดการความรู้
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา 2. ด้านการจัดการเรียนการสอน และการวัดผล ประเมินผล 3. ด้านการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ในและนอกโรงเรียน 4. ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน 5. ด้านการส่งเสริมสนับสนุนระหว่างโรงเรียนชุมชนและองค์กรอื่น	1. การค้นหาความรู้ (knowledge identification) 2. การสร้างความรู้ (knowledge creation) 3. การจัดเก็บความรู้ (knowledge storing) 4. การแลกเปลี่ยนความรู้ (knowledge sharing) 5. การนำความรู้ไปใช้ (knowledge utilization)
หลักสูตรการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมประสิทธิผลงานวิชาการในโรงเรียน 1. การวิเคราะห์สภาพและความต้องการพัฒนาหลักสูตร 2. โครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบด้วย 2.1 หลักการและเหตุผล จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรม 2.2 จุดหมายของหลักสูตร เนื้อหาการฝึกอบรม สื่อการเรียนรู้ 2.3 หน่วยการฝึกอบรม การประเมินผลผู้เข้าฝึกอบรม	

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสังเคราะห์เพื่อให้ได้ปัจจัยที่ต้องการศึกษาทำให้ได้ปัจจัยที่ได้จากการสังเคราะห์ 5 ปัจจัย ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา 2) การจัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผล 3) การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษา 4) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 5) การส่งเสริมสนับสนุนระหว่างโรงเรียน ชุมชน และองค์กรอื่นและใช้กระบวนการจัดการความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์จำนวน 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การค้นหาความรู้ 2) การสร้างความรู้ 3) การจัดเก็บความรู้ 4) การแลกเปลี่ยนความรู้ 5) การนำความรู้ไปใช้ต่อมาได้สร้างและพัฒนาเครื่องมือจากองค์ประกอบที่ได้จากการสังเคราะห์ ซึ่งเป็นแบบสอบถามจำนวน 4 ตอน ประกอบด้วยตอนที่ 1 แบบตรวจสอบรายการเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานภาพ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด ประสบการณ์หรืออายุราชการในการปฏิบัติงาน จำนวน 4 ข้อ ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพและความต้องการเกี่ยวกับขอบข่ายงานวิชาการในโรงเรียน จำนวน 31 ข้อ ตอนที่ 3 แบบสอบถามสภาพและความต้องการเกี่ยวกับกระบวนการจัดการความรู้จำนวน 23 ข้อ รวมทั้งหมด 54 ข้อ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม หลังจากนั้นได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องกับเนื้อหา โดยผลจากการศึกษาพบว่า เครื่องมือมีค่าดัชนีความสอดคล้องกับเนื้อหา ระหว่าง .80-1.00 หลังจากนั้นได้นำไปใช้กับกลุ่มทดลองในโรงเรียนบ้านดุงวิทยาและโรงเรียนหนองหารวิทยา แบ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียนละ 1 คน รวม 2 คน และครูผู้สอนโรงเรียนละ 14 คน รวม 28 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าด้านสภาพเกี่ยวกับการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมประสิทธิผลงานวิชาการในโรงเรียน มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .34-.83 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .97 ส่วนด้านความต้องการเกี่ยวกับการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมประสิทธิผลงานวิชาการในโรงเรียน มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .44-.84 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .98 แสดงว่าแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยต่อไปได้ผลการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 จำนวน 349 คน แบ่งเป็นผู้บริหารจำนวน 45 คน และครูผู้สอนจำนวน 304 คน เก็บข้อมูลโดยการส่ง

แบบสอบถามด้วยตนเองและส่งทางไปรษณีย์ ซึ่งได้รับคืนครบตามจำนวนที่ต้องการคิดเป็นร้อยละ 100 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านสภาพและความต้องการของงานวิชาการและกระบวนการจัดการความรู้ทางวิชาการในโรงเรียน พบว่า ด้านความต้องการมีค่าเฉลี่ยโดยรวมสูงกว่าด้านสภาพปัจจุบัน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยรวม เท่ากับ 4.41 และ 3.69 ตามลำดับเมื่อพิจารณาทางด้านเกี่ยวกับความต้องการ พบว่า ความต้องการในการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ในและนอกโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.53 รองลงมาคือ การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา เท่ากับ 4.47 การจัดการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล 4.42 การส่งเสริมสนับสนุนระหว่างโรงเรียน ชุมชน และองค์กรอื่น 4.33 และการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 4.29 ตามลำดับ ส่วนความต้องการเกี่ยวกับกระบวนการจัดการความรู้รายด้าน พบว่า ความต้องการเกี่ยวกับการจัดเก็บความรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เท่ากับ 4.49 รองลงมา คือ การนำความรู้ไปใช้ เท่ากับ 4.48 การสร้างความรู้ เท่ากับ 4.45 ส่วนการค้นหาความรู้และการแลกเปลี่ยนความรู้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 ตามลำดับ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นพบว่าสภาพปัจจุบันและความต้องการเกี่ยวกับการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมประสิทธิผลงานวิชาการในโรงเรียนอยู่ในที่ระดับยอมรับได้และเหมาะสำหรับการจัดทำหลักสูตรเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลงานวิชาการในโรงเรียนต่อไป ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญและคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ได้ให้คำแนะนำในการจัดทำร่างหลักสูตรเป็น 3 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) การจัดการความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา 2) การจัดการความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผล 3) การจัดการความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษา ทั้งนี้ได้รับคำแนะนำให้สอดคล้องเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาและการส่งเสริมสนับสนุนระหว่างโรงเรียน ชุมชน และองค์กรอื่น โดยบูรณาการเข้ากับทุกหน่วยการเรียนรู้เพื่อให้เนื้อหาครบถ้วนตามที่ได้สังเคราะห์มาในเบื้องต้น

ระยะที่ 2 การพัฒนาหลักสูตรและการตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตรผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าหลักสูตรการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมประสิทธิผลงานวิชาการในโรงเรียนได้หน่วยการฝึกอบรบจำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา 2) การจัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผล 3) การส่งเสริมสนับสนุนระหว่างโรงเรียน ชุมชน และองค์กรอื่น ซึ่งมีโครงสร้างคือ 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) หน่วยการฝึกการอบรมและหัวข้อวิชาฝึกอบรม ซึ่งแต่ละหน่วยการเรียนรู้มีองค์ประกอบย่อย 5 รายการ คือ จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหาการฝึกอบรม กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรม สื่อการเรียนรู้ และการประเมินผลผู้เข้าฝึกอบรม โดยแต่ละหน่วยการเรียนรู้จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับการบริหารวิชาการในโรงเรียนโดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ครอบคลุมทั้ง 5 ขั้นตอน ซึ่งจะได้ร่างหลักสูตรฝึกการอบรมการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมประสิทธิผลงานวิชาการในโรงเรียนและส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตรผลการตรวจสอบพบว่า โครงร่างหลักสูตรฝึกการอบรมการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมประสิทธิผลงานวิชาการในโรงเรียน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และผลการประเมินความสอดคล้องส่วนประกอบของหลักสูตรฝึกการอบรม พบว่า ส่วนประกอบของหลักสูตรมีความสอดคล้องกันทุกประเด็น นอกจากนี้ยังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้ทรงคุณวุฒิในการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น ได้แก่ 1) การแนะนำให้ปรับปรุงแบบทดสอบหลังการอบรมในส่วนการวัดผลและประเมินผลให้มีเนื้อหาครอบคลุมและการกำหนดสัดส่วนของแบบทดสอบให้มีจำนวนข้อเท่ากันทุกหน่วยการเรียนรู้ รวมทั้งระบุจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของข้อคำถามในแต่ละข้อให้ชัดเจน 2) การแนะนำให้กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหามากยิ่งขึ้น 3) การแนะนำให้สร้างหน่วยการเรียนรู้หลักเป็น 3 หน่วยและนำองค์ประกอบด้านการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษาและการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาและการส่งเสริมสนับสนุนระหว่างโรงเรียน ชุมชน และองค์กรอื่นที่ได้จากการสังเคราะห์มาสอดคล้องเข้ากับหน่วยต่าง ๆ เพื่อให้เนื้อหาครอบคลุมขอบข่ายงานวิชาการในโรงเรียนมากขึ้น

การปรับปรุงหลักสูตรโดยนำผลจากการประเมินร่างหลักสูตรฝึกอบรมของผู้ทรงคุณวุฒิเข้ามาเป็นเกณฑ์ในการปรับปรุงหลักสูตร โดยกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้ ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมของร่างหลักสูตร ถ้าค่าเฉลี่ยของส่วนประกอบของหลักสูตร เท่ากับ 3.51 ขึ้นไป แสดงว่ามีความเหมาะสมมาก ผู้วิจัยกำหนดให้คงไว้ในหลักสูตรฝึกอบรม และผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องในส่วนประกอบของหลักสูตร แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการฝึกอบรม หน่วยการเรียนรู้ที่ 1-3 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม ด้านความพึงพอใจในการฝึกอบรม และด้านความสามารถของวิทยากรดำเนินการฝึกอบรม ถ้าค่าความสอดคล้องตั้งแต่ .50 ขึ้นไป แสดงว่ามีความสอดคล้องและนำไปใช้ในการวิจัยได้และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญทุกท่านเพื่อให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นได้แก่ การปรับกิจกรรมและวิธีการฝึกอบรมโดยสอดคล้องหลักการบริหารที่นิยมใช้ในการบวมนการจัดการความรู้ รวมทั้งแนะนำให้บูรณาการกระบวนการจัดการความรู้เข้ากับการส่งเสริมประสิทธิผลงานวิชาการของโรงเรียน ปรับปรุงการวัดผลประเมินผล ส่วนที่เป็นแบบทดสอบหลังการอบรมให้มีเนื้อหาครอบคลุมและกำหนดสัดส่วนเท่ากันทุกหน่วยการเรียนรู้ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรฝึกอบรมตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ภายหลังจากการตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตร ส่งผลให้ผู้วิจัยได้หลักสูตรที่มีความเหมาะสมและความสอดคล้องตามเกณฑ์และเป็นที่ยอมรับได้ตามกระบวนการวิจัยตั้งแต่การสังเคราะห์กรอบแนวคิดจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสร้างและหาประสิทธิภาพเครื่องมือ การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาสภาพและความต้องการ การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดแนวทางการสร้างหลักสูตร การสร้างและการตรวจสอบหลักสูตร รวมทั้งการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ทำให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์มากขึ้นและสามารถนำไปใช้ในการอบรมพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมประสิทธิผลงานวิชาการในโรงเรียนได้ต่อไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 2,094 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 45 แห่ง ซึ่งมีบุคลากรทั้งหมด 2,094 คน กำหนดการสุ่มโดยใช้ตารางการสุ่มตัวอย่างของยามาเน ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 5% จะได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 349 คน ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 45 คน และครูผู้สอนจำนวน 304 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำแนกออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 2 สภาพและความต้องการเกี่ยวกับขอบข่ายงานวิชาการในโรงเรียน
- ตอนที่ 3 สภาพและความต้องการเกี่ยวกับกระบวนการจัดการความรู้
- ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

วิธีรวบรวมข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. ขออนุญาตราชการในการทดลองใช้และเก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
2. ส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอตกลงใช้เครื่องมือการวิจัยจำนวน 30 ชุด เพื่อทดลองใช้กับผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนบ้านดุงวิทยา จำนวน 15 ชุด และโรงเรียนหนองหานวิทยา จำนวน 30 ชุด ทางไปรษณีย์ซึ่งได้รับคืน จำนวน 30 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

3. ส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือเก็บข้อมูลการวิจัยจำนวน 349 ชุด สำหรับผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ ซึ่งผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งหมด จำนวน 349 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

1. สถิติเบื้องต้น ได้แก่ ความถี่และร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ ดัชนีความตรงตามของเนื้อหา (IOC) ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปตามความมุ่งหมายของการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับสภาพและความต้องการ การจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมประสิทธิผลของงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

ระดับสภาพของงานวิชาการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ในและนอกโรงเรียน และด้านการส่งเสริมสนับสนุนระหว่างโรงเรียน ชุมชน และองค์กรอื่น อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผล และด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา อยู่ในระดับมาก

ระดับสภาพการจัดการความรู้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดไปหามากที่สุดคือ การจัดเก็บความรู้ การค้นหาความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างความรู้ การนำความรู้ไปใช้

ระดับความต้องการของงานวิชาการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ในและนอกโรงเรียน ด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา และด้านการส่งเสริมสนับสนุนระหว่างโรงเรียน ชุมชนและองค์กรอื่น ด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผล และด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา

ระดับความต้องการของกระบวนการจัดการความรู้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ การแลกเปลี่ยนความรู้ การค้นหาความรู้ การนำความรู้ไปใช้ การสร้างความรู้ และการจัดเก็บความรู้

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมประสิทธิผลงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

ผลพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมประสิทธิผลงานวิชาการในโรงเรียน โดยการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้องค์ประกอบที่ต้องการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลงานวิชาการในโรงเรียนจำนวน 5 ปัจจัย ตามขอบข่ายและภารกิจของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา 2) การจัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผล 3) การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษา 4) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 5) การส่งเสริมสนับสนุนระหว่างโรงเรียน ชุมชน และองค์กรอื่น นอกจากนี้ยังได้สังเคราะห์กระบวนการจัดการความรู้เพื่อใช้เป็นกรอบในการสร้างหลักสูตร ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การค้นหาความรู้ 2) การสร้างความรู้ 3) การจัดเก็บความรู้ 4) การแลกเปลี่ยนความรู้ 5) การนำความรู้ไปใช้ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กิติภา หิมพานต์ (2555 : 79-87) และกันตา พรานป่า (2556 : 306) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลงานวิชาการในโรงเรียนโดยการนำกระบวนการจัดการมาใช้ในการบริหารวิชาการในโรงเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าหลักสูตรการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมประสิทธิผลงานวิชาการในโรงเรียนได้
หน่วยการฝึกอบรมจำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา 2) การจัดการเรียนการสอนและ
การวัดผลประเมินผล 3) การส่งเสริมสนับสนุนระหว่างโรงเรียน ชุมชน และองค์กรอื่น ซึ่งมีโครงสร้างคือ 1) หลักการและ
เหตุผล 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) หน่วยการฝึกอบรมและหัวข้อวิชาฝึกอบรม ซึ่งแต่ละหน่วยการเรียนรู้มี
องค์ประกอบย่อย 5 รายการ คือจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหาการฝึกอบรม กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรม สื่อการเรียนรู้
และการประเมินผลผู้เข้าฝึกอบรม โดยแต่ละหน่วยการเรียนรู้จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับการบริหารวิชาการในโรงเรียนโดยใช้
กระบวนการจัดการเรียนรู้ครอบคลุมทั้ง 5 ขั้นตอน ซึ่งจะได้ร่างหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมประสิทธิผล
งานวิชาการในโรงเรียนและส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตรต่อไป

3. ผลการตรวจสอบหลักสูตรการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมประสิทธิผลของงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

ภายหลังจากผู้วิจัยได้จัดทำร่างหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมประสิทธิผลงานวิชาการใน
โรงเรียน มีโครงสร้าง คือ 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) หน่วยการฝึกอบรมและหัวข้อวิชา
ฝึกอบรม ซึ่งแต่ละหน่วยการเรียนรู้มีองค์ประกอบย่อย 5 รายการ คือ จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหาการฝึกอบรมสื่อการ
เรียนกิจกรรมและวิธีการฝึกอบรม และการประเมินผลผู้เข้าฝึกอบรม ผลการประเมินโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมโดย
ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน พบว่า โครงร่างหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมประสิทธิผลงานวิชาการใน
โรงเรียน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และผลการประเมินความสอดคล้องส่วนประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า
ส่วนประกอบของหลักสูตรมีความสอดคล้องกันทุกประเด็น นอกจากนี้ยังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของ
ผู้ทรงคุณวุฒิในการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น ได้แก่ 1) การแนะนำให้ปรับปรุงแบบทดสอบหลังการอบรมใน
ส่วนการวัดผลและประเมินผลให้มีเนื้อหาครอบคลุมและการกำหนดสัดส่วนของแบบทดสอบให้มีจำนวนข้อเท่ากันทุกหน่วย
การเรียนรู้ รวมทั้งระบุจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของข้อคำถามในแต่ละข้อให้ชัดเจน 2) การแนะนำให้กำหนดจุดประสงค์เชิง
พฤติกรรมในหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหามากยิ่งขึ้น 3) การแนะนำให้สร้างหน่วยการเรียนรู้หลักเป็น 3
หน่วยและนำองค์ประกอบด้านการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษาและการพัฒนาระบบการประกัน
คุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาและการส่งเสริมสนับสนุนระหว่างโรงเรียน ชุมชน และองค์กรอื่นที่ได้จากการ
สังเคราะห์มาสอดคล้องแทรกเข้ากับหน่วยต่างๆ เพื่อให้เนื้อหาครอบคลุมขอบข่ายงานวิชาการในโรงเรียนมากขึ้น

การปรับปรุงหลักสูตรโดยนำผลจากการประเมินร่างหลักสูตรฝึกอบรมของผู้ทรงคุณวุฒินำมาเป็นเกณฑ์ใน
การปรับปรุงหลักสูตร โดยกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาดังนี้ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมของร่างหลักสูตร ถ้าค่าเฉลี่ย
ของส่วนประกอบของหลักสูตร เท่ากับ 3.51 ขึ้นไป แสดงว่ามีความเหมาะสมมาก ผู้วิจัยกำหนดให้คงไว้ในหลักสูตรฝึกอบรม
และผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องในส่วนประกอบของหลักสูตร แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการฝึกอบรม
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1-3 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม ด้านความพึงพอใจในการฝึกอบรม และด้าน
ความสามารถของวิทยากรดำเนินการฝึกอบรม ถ้าค่าความสอดคล้องตั้งแต่ .50 ขึ้นไป แสดงว่ามีความสอดคล้องและนำไปใช้
ในการวิจัยได้และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญทุกท่านเพื่อให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ได้แก่ การปรับ
กิจกรรมและวิธีการฝึกอบรมโดยสอดแทรกหลักการบริหารที่นิยมใช้ในการบวนการจัดการความรู้ รวมทั้งแนะนำให้บูรณาการ
กระบวนการจัดการความรู้เข้ากับการส่งเสริมประสิทธิผลงานวิชาการของโรงเรียน ปรับปรุงการวัดผลประเมินผลส่วนที่เป็น
แบบทดสอบหลังการอบรมให้มีเนื้อหาครอบคลุมและกำหนดสัดส่วนเท่ากันทุกหน่วยการเรียนรู้ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการ
ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรฝึกอบรมตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ภายหลังจากการตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตร ส่งผลให้ผู้วิจัยได้หลักสูตรที่มีความเหมาะสมและความสอดคล้องตามเกณฑ์และเป็นที่ยอมรับได้ตามกระบวนการวิจัยตั้งแต่การสังเคราะห์กรอบแนวคิดจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสร้างและหาประสิทธิภาพเครื่องมือ การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาสภาพและความต้องการ การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดแนวทางการสร้างหลักสูตร การสร้างและการตรวจสอบหลักสูตร รวมทั้งการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ทำให้หลักสูตรมีความสมบูรณ์มากขึ้นและสามารถนำไปใช้ในการอบรมพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมประสิทธิผลงานวิชาการในโรงเรียนได้ต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมประสิทธิผลงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ในครั้งนี้ ได้นำผลมาเสนอเป็นประเด็นเพื่ออภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาระดับสภาพและความต้องการ การจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมประสิทธิผลของงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์กรอบแนวคิดจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่ร้อยละ 80 ขึ้นไปในการกำหนดองค์ประกอบที่ต้องการศึกษาซึ่งเกี่ยวข้องกับการบริหารวิชาการในโรงเรียนและกระบวนการจัดการความรู้ทำให้ได้องค์ประกอบหลักเกี่ยวกับประสิทธิผลงานวิชาการในโรงเรียนจำนวน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา 2) การจัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผล 3) การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษา 4) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 5) การส่งเสริมสนับสนุนระหว่างโรงเรียน ชุมชน และองค์กรอื่น และยังได้สังเคราะห์กระบวนการจัดการความรู้ ผลจากการสังเคราะห์ทำให้ได้องค์ประกอบเกี่ยวกับการจัดการความรู้ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การค้นหาความรู้ 2) การสร้างความรู้ 3) การจัดเก็บความรู้ 4) การแลกเปลี่ยนความรู้ 5) การนำความรู้ไปใช้ เมื่อได้องค์ประกอบที่ต้องการศึกษาผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และพัฒนาเครื่องมือให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยเน้นการศึกษาเกี่ยวกับสภาพและความต้องการเกี่ยวกับการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน ซึ่งได้กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกประเด็นที่มีสภาพเกี่ยวกับการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนในระดับน้อยและน้อยที่สุดและกำหนดเกณฑ์ด้านความต้องการเกี่ยวกับการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนในระดับมากและมากที่สุดมาเป็นแนวทางในการสร้างหลักสูตร ผลการศึกษา พบว่า ด้านสภาพและความต้องการเกี่ยวกับการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนเฉลี่ยอยู่ในระดับมากโดย มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.68 และ 4.44 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าด้านความต้องการเกี่ยวกับการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า ผู้วิจัยจึงได้เลือกทุกประเด็นมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างหลักสูตร นอกจากนี้ยังได้รับคำแนะนำจากประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้สร้างหลักสูตรจำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ตามประเด็นที่ได้จากการสังเคราะห์ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา 2) การจัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผล 3) การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษาและให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่เหลืออีก 2 ประเด็น ได้แก่ การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนระหว่างโรงเรียน ชุมชน และองค์กรอื่น โดยสอดคล้องเข้ากับหน่วยการเรียนรู้หลักเพื่อให้เนื้อหาของหลักสูตรมีความครอบคลุมขอบข่ายการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมากยิ่งขึ้น ซึ่งแต่ละหน่วยการเรียนรู้จะใช้กระบวนการจัดการความรู้มาใช้เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพวิชาการในประเด็นที่กำหนดในหน่วยการเรียนรู้ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ บุญชู สุขเจริญ (2548 : 23); บุญผา พงษ์โพธิ์ (2548 : 24); กุลประภัสสร สิงห์บุระอุดม (2551 : 36) และเมธีณัฐ รัตนกุล (2553 : 20) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรซึ่งได้กำหนดขั้นตอนที่สำคัญในการสร้างหลักสูตร คือ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และการสำรวจความต้องการของกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้สามารถจัดเนื้อหาของหลักสูตรได้อย่างเหมาะสม

2. การพัฒนาหลักสูตรการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมประสิทธิผลงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรในการวิจัยในครั้งนี้ได้มาจากการสังเคราะห์กรอบแนวคิดจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสร้างและหาประสิทธิภาพเครื่องมือ การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาสภาพและความต้องการ การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนด แนวทางการสร้างหลักสูตร การสร้างและการตรวจสอบหลักสูตร รวมทั้งการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้หลักสูตรฉบับสมบูรณ์ ประกอบด้วย 3 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา 2) การจัดการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผล 3) การพัฒนาและส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ในและนอกสถานศึกษารวมทั้งการ บูรณาการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาและการส่งเสริมสนับสนุนระหว่างโรงเรียน ชุมชน และองค์กรอื่นเข้ากับหน่วยการเรียนรู้หลัก

สำหรับเนื้อหาในการอบรมตามหลักสูตรในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ใช้กระบวนการจัดการความรู้เพื่อใช้เป็นกรอบในการพัฒนาประสิทธิผลงานวิชาการในโรงเรียน ประกอบด้วย 5 ชั้น ได้แก่ 1) การค้นหาความรู้ 2) การสร้างความรู้ 3) การจัดเก็บความรู้ 4) การแลกเปลี่ยนความรู้ 5) การนำความรู้ไปใช้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกิติภา หิมพานต์ (2555 : 79-87) และกันตา พรานป่า (2556 : 306) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลงานวิชาการในโรงเรียนโดยการนำกระบวนการจัดการมาใช้ในการบริหารวิชาการในโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการจัดการความรู้ส่งผลให้ประสิทธิผลการบริหารวิชาการในโรงเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การตรวจสอบหลักสูตรการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมประสิทธิผลของงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

การตรวจสอบหลักสูตรโดยผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องส่วนประกอบของหลักสูตรเป็นวิธีการหนึ่งในการพัฒนาหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของบุญชู สุขเจริญ (2548 : 23) บุญผา พงษ์โพธิ์ (2548 : 24) เมธิษฐ์ รัตนกุล (2553 : 20) วุฒิพงษ์ ทองก้อน (2554 : 55) สุทิน ศิรินคร (2554 : 29) กิติภา หิมพานต์ (2555 : 79-87) และกันตา พรานป่า (2556 : 306) อรรชนี ไชยปัญญา (2556 : 77) และ Tabla (1962 : 12-13) ซึ่งได้กำหนดแนวทางการประเมินหลักสูตรไว้อย่างหลากหลายรวมถึงการประเมินตรวจสอบหลักสูตรโดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้วิจัยได้เลือกใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยตรวจสอบเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรด้านความเหมาะสมและความสอดคล้องกันระหว่างจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมและเนื้อหาในแต่ละส่วน โดยผลการวิจัย พบว่า หลักสูตรที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมในระดับมากซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 และมีค่าความสอดคล้องของส่วนประกอบของหลักสูตรเฉลี่ยเท่ากับ .97 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดและยอมรับได้ภายหลังจากการตรวจสอบหลักสูตรผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับแบบทดสอบและกำหนดสัดส่วนให้เท่ากันทุกหน่วยการเรียนรู้ รวมทั้งแนะนำให้กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ให้ครอบคลุมเนื้อหามากยิ่งขึ้น และบูรณาการโดยนำกระบวนการจัดการความรู้ทั้ง 5 ขั้นตอนมาใช้ในการพัฒนาประสิทธิผลงานวิชาการตามที่ได้สังเคราะห์มา ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงพัฒนาให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้นแล้ว จากคำแนะนำในการปรับปรุงหลักสูตรของผู้ทรงคุณวุฒิสอดคล้องกับแนวคิดของ กิติภา หิมพานต์ (2555 : 79-87) และกันตา พรานป่า (2556 : 306) อรรชนี ไชยปัญญา (2556 : 77) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมและใช้กระบวนการตรวจสอบหลักสูตรโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการกำหนดจุดประสงค์ในการฝึกอบรม การกำหนดเนื้อหาสาระที่เหมาะสม การวัดผลและประเมินผลรวมทั้งการกำหนดวิธีการและส่วนประกอบต่างๆ ในหลักสูตรฝึกอบรมให้สมบูรณ์เพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดในการนำไปใช้จริง

กล่าวโดยสรุป คือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตรโดยเน้นการศึกษาจากสภาพและความต้องการของกลุ่มตัวอย่างโดยตรงจากเครื่องมือที่สร้างขึ้นโดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและผ่านการหา

ประสิทธิภาพของเครื่องมือและเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างและนำข้อมูลที่ได้มาสร้างเป็นหลักสูตรการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมประสิทธิผลงานวิชาการในโรงเรียนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริหารและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 และได้ดำเนินการตรวจสอบหลักสูตรโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านความเหมาะสมและความสอดคล้องของเนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า หลักสูตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความเหมาะสมและสอดคล้องตามเกณฑ์ที่กำหนดเป็นที่ยอมรับได้

ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาหลักสูตรการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมประสิทธิผลงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการศึกษาพบว่า ระดับสภาพและความต้องการเกี่ยวกับการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมงานวิชาการในโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ดังนั้นควรนำหลักสูตรที่ได้รับการพัฒนาสมบูรณ์แล้วไปใช้จริงเพื่ออบรมผู้บริหารในสังกัด

1.2 ผู้บริหารควรนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างไปใช้ประกอบการตัดสินใจการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการด้านต่างๆ ส่งผลให้บริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งต่อไปควรใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารและครูผู้สอนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกควบคู่กับการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลอย่างหลากหลายมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับใช้กระบวนการจัดการความรู้ในการพัฒนางานอื่นๆ ที่นอกเหนือจากงานวิชาการในโรงเรียนและกำหนดแนวทางในการติดตาม ประเมินผลผลที่เกิดขึ้น

2.3 ควรใช้การวิจัยการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมประเด็นการจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ งานบริหารทั่วไป และบริบทความสัมพันธ์กับชุมชนในโรงเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษาอย่างครอบคลุม เพื่อส่งเสริมการจัดการความรู้ในโรงเรียนอย่างเหมาะสมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กันตา พรานป่า. การพัฒนาการบริหารวิชาการโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้โรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. วิทยานิพนธ์ ค.ศ. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2556.

กิตติกา หิมพานต์. การจัดการความรู้ที่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2555.

กุลประภัสสร สิงห์บุระอุตม. การศึกษาความต้องการเพื่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการบริหารจัดการการท่องเที่ยวยานยนต์สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. นครปฐม : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2551.

บุญชู สุขเจริญ. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การนิเทศภายในโรงเรียนสำหรับผู้นิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548.

บุปผา พงษ์ไพบูลย์. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เรื่อง การเขียนหนังสืออ่านเพิ่มเติมโดยใช้ข้อมูลท้องถิ่นสำหรับครูประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2548.

ปิยะนาถ บุญมีพิพิธ. การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของสถานศึกษา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2551.

ประพนธ์ ผาสุขยัต. การจัดการความรู้ฉบับมือใหม่หัดขับ. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไยโหม, 2549.

ประเวศ วะสี. การจัดการความรู้กระบวนการปลดปล่อยมนุษย์สู่ศักยภาพเสรีภาพและความสุขพิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : กรีน-ปัญญาญาณ, 2550.

เมธีรัฐ รัตนกุล. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพพระยะสัน เรื่อง การจัดดอกไม้เพื่อการประกอบอาชีพ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 2553.

วุฒิพงษ์ ทองก้อน. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะการประกันคุณภาพสำหรับนักศึกษาในระดับปริญญาตรี. คุุณินพนธ์ กศ.ด. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2554.

สุทิน ศิรินคร. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมนักศึกษาฝึกหัดครู เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดทำโครงการจิตอาสา ด้วยวิธีการจัดการความรู้. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, 2554.

อรวรรณิ ไชยปัญญา. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทีมของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2556.

Taba, H. Curriculum Development: Theory and Practice. New York : Harcourt, Brace and World, 1962.

